

VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

Đặng Thị Thúy Duyên

**PHÁT TRIỂN DU LỊCH Ở CÁC TỈNH PHÍA
NAM ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG THEO
HƯỚNG BỀN VỮNG**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI – 2019

VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

Đặng Thị Thúy Duyên

**PHÁT TRIỂN DU LỊCH Ở CÁC TỈNH PHÍA
NAM ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG THEO
HƯỚNG BỀN VỮNG**

Ngành : Kinh tế phát triển

Mã số : 9.31.01.05

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

- 1. PGS. TS. Nguyễn Ngọc Sơn**
- 2. TS Nguyễn Anh Tuấn**

HÀ NỘI – 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận án “*Phát triển du lịch ở các tỉnh phía nam đồng bằng sông Hồng theo hướng bền vững*” là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các số liệu nêu trong luận án là trung thực. Những kết luận khoa học của luận án chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Hà Nội, ngày tháng năm 2019

Tác giả luận án

Đặng Thị Thúy Duyên

LỜI CẢM ƠN

Trước tiên, tôi xin bày tỏ lòng cảm ơn sâu sắc đến Ban giám đốc, quý Thầy/Cô trong khoa Kinh tế học, trường Học viện khoa học xã hội đã tạo điều kiện, giúp đỡ, hướng dẫn cho tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu; Ban giám đốc, Ban chủ nhiệm khoa Kinh tế trường Học viện ngân hàng đã tạo mọi thuận lợi cho tôi được tham gia khóa học.

Tôi xin trân trọng cảm ơn PGS.TS. Nguyễn Ngọc Sơn và TS. Nguyễn Anh Tuấn đã tận tình hướng dẫn và đóng góp những ý kiến quý giá cho tôi trong quá trình hoàn thiện Luận án.

Xin chân thành cảm ơn Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch các tỉnh Ninh Bình, Nam Định, Thái Bình, các chuyên gia, bạn bè, đồng nghiệp và những người có liên quan đã cung cấp tài liệu thông tin và hỗ trợ thu thập số liệu để tôi hoàn thành luận án này.

Sau cùng, xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến gia đình đã động viên, giúp đỡ tôi trong quá trình nghiên cứu và học tập.

Hà Nội, ngày tháng năm 2019

Nghiên cứu sinh

Đặng Thị Thúy Duyên

MỤC LỤC

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT.....	i
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	i
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	iii
MỞ ĐẦU.....	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu của luận án.....	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận án.....	3
4. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu của luận án.....	3
4.1. Phương pháp thu thập thông tin, số liệu.....	3
4.2. Phương pháp xử lý và phân tích số liệu.....	6
5. Đóng góp mới về khoa học của luận án.....	9
6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận án.....	9
7. Kết cấu của luận án.....	10
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU.....	11
1.1. Các công trình nghiên cứu nước ngoài.....	11
1.1.1 Về nội hàm phát triển du lịch và phát triển du lịch theo hướng bền vững... ..	11
1.1.2 Các tiêu chí đánh giá phát triển du lịch theo hướng bền vững.....	12
1.1.3 Các nhân tố tác động đến phát triển, du lịch và du lịch theo hướng bền vững.....	16
1.2 Các công trình nghiên cứu trong nước.....	18
1.2.1 Về nội hàm phát triển du lịch theo hướng bền vững.....	18
1.2.2 Các tiêu chí đánh giá phát triển du lịch theo hướng bền vững.....	18
1.2.3 Các nhân tố tác động đến phát triển du lịch và du lịch theo hướng bền vững.....	20
1.3 Đánh giá chung về các công trình nghiên cứu.....	22
1.3.1 Đánh giá chung.....	22
1.3.2. Những vấn đề đặt ra cần nghiên cứu.....	23
Tiểu kết chương 1.....	24
CHƯƠNG 2: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ PHÁT TRIỂN DU LỊCH THEO HƯỚNG BỀN VỮNG.....	25
2.1 Cơ sở lý luận về du lịch.....	25
2.1.1 Khái niệm.....	25
2.1.2 Đặc điểm du lịch.....	26
2.2 Phát triển du lịch theo hướng bền vững.....	27

2.2.1 Phát triển bền vững	27
2.2.2 Phát triển du lịch theo hướng bền vững.....	29
2.3 Các nhân tố tác động đến phát triển du lịch theo hướng bền vững.....	40
2.3.1 Môi trường thể chế, kinh doanh và chính sách.....	40
2.3.2 Các dịch vụ hỗ trợ có liên quan	42
2.3.3 Nguồn nhân lực du lịch.....	42
2.3.4 Hoạt động liên kết và hợp tác du lịch của các tỉnh.....	43
2.3.5 Sự hài lòng và nhu cầu của khách du lịch	43
2.3.6 Quảng bá và xúc tiến phát triển du lịch	44
2.3.7 Các nhân tố khác.....	45
2.4 Kinh nghiệm phát triển du lịch theo hướng bền vững trong nước và quốc tế	48
2.4.1 Vùng duyên hải Nam trung bộ - Việt Nam	49
2.4.2 Khu Bảo tồn Annapurna- Nepal	52
2.4.3 Thenmala- Ấn Độ	52
2.4.4. Koronayitu- NewZeland	53
Tiểu kết chương 2.....	56
CHƯƠNG 3: THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH Ở CÁC TỈNH PHÍA NAM ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG THEO HƯỚNG BỀN VỮNG	57
3.1 Tổng quan và tiềm năng du lịch các tỉnh phía nam đồng bằng sông Hồng	57
3.1.1 Tổng quan về các tỉnh phía nam đồng bằng sông Hồng.....	57
3.1.2 Tiềm năng du lịch của các tỉnh phía nam đồng bằng sông Hồng.....	60
3.2 Thực trạng phát triển du lịch ở các tỉnh phía nam đồng bằng sông Hồng theo hướng bền vững.....	63
3.2.1 Dưới góc độ kinh tế	63
3.2.2 Dưới góc độ xã hội - văn hóa	72
3.2.3 Dưới góc độ môi trường	79
3.3 Thực trạng các nhân tố tác động đến phát triển du lịch theo hướng bền vững ở các tỉnh phía nam ĐBSH.....	86
3.3.1 Môi trường thể chế và chính sách.....	86
3.3.2 Các dịch vụ hỗ trợ có liên quan	90
3.3.3 Nguồn nhân lực.....	103
3.3.4 Liên kết và hợp tác du lịch của các tỉnh	105
3.3.5 Nhu cầu của khách du lịch.....	106
3.3.6 Quảng bá và xúc tiến du lịch	107
3.3.7 Các nhân tố khác.....	109
3.3.8 Đánh giá mức độ ảnh hưởng của các nhân tố tới phát triển du lịch theo hướng bền vững ở các tỉnh phía nam ĐBSH.....	111

3.4 Đánh giá chung phát triển du lịch ở các tỉnh phía nam đồng bằng sông Hồng theo hướng bền vững.....	114
3.4.1. Những kết quả đã đạt được.....	114
3.4.2. Những tồn tại, hạn chế.....	115
3.4.3 Nguyên nhân hạn chế, yếu kém.....	116
Tiểu kết chương 3.....	117
CHƯƠNG 4: GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN DU LỊCH Ở CÁC TỈNH PHÍA NAM ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG THEO HƯỚNG BỀN VỮNG	119
4.1 Định hướng phát triển du lịch ở các tỉnh phía nam đồng bằng sông Hồng theo hướng bền vững.....	119
4.1.1 Các căn cứ xác định định hướng.....	119
4.1.2 Định hướng phát triển du lịch ở các tỉnh phía nam đồng bằng sông Hồng	125
4.2 Giải pháp phát triển du lịch ở các tỉnh phía nam đồng bằng sông Hồng theo hướng bền vững.....	127
4.2.1. Tăng cường phát triển các cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch và dịch vụ phụ trợ theo hướng chất lượng, uy tín và hiệu quả	127
4.2.2 Phát triển sản phẩm du lịch đặc trưng gắn với đa dạng hoá sản phẩm du lịch ..	128
4.2.3. Đầu tư và huy động vốn cho phát triển cho du lịch.....	129
4.2.4 Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực	131
4.2.5. Bảo tồn tài nguyên du lịch	132
4.2.6 Đẩy mạnh tuyên truyền, nâng cao nhận thức về giá trị tài nguyên và môi trường du lịch	136
4.2.7 Về quản lý nhà nước	137
4.2.8 Hợp tác liên kết phát triển du lịch	145
Tiểu kết chương 4.....	147
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	148
KIẾN NGHỊ VỚI CƠ QUAN NHÀ NƯỚC.....	149
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	151
CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU CỦA TÁC GIẢ	157
PHỤ LỤC.....	158

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

ACAP: khu bảo tồn Arinapura - Nepal

ASEAN (Association of Southeast Asian Nations): Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á

CTNS: Chương trình nghị sự

ĐBSH & ĐHĐB: Đồng bằng sông Hồng và duyên hải Đông Bắc

ĐBSH: Đồng bằng sông Hồng

DTSQ: Dự trữ sinh quyển

GDP (Gross Domestic Product): Tổng sản phẩm quốc nội

GRDP (Gross Regional Domestic Product): Tổng sản phẩm trên địa bàn (tỉnh)

GTTB: Giá trị trung bình

IUCN (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources): Tổ chức bảo tồn thiên nhiên quốc tế

KT-XH: Kinh tế xã hội

LDCs: các nước đang phát triển

MICE (Meeting Incentive Conference Event là loại hình du lịch kết hợp hội nghị, hội thảo, triển lãm, tổ chức sự kiện)

SIDS (International Year of Small Island Developing States): Các quốc đảo nhỏ đang phát triển

PCI (Provincial Competitiveness Index): Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh

PTBV: Phát triển bền vững

PTDLBV: Phát triển du lịch bền vững

RAMSAR (The Convention on Wetlands of International Importance, especially as Waterfowl Habitat): Công ước về các vùng đất ngập nước

UBND: Ủy ban nhân dân

UNCED (United Nations Conference on Environment and Development): Ủy ban Liên hợp quốc về môi trường và phát triển

UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization): Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa của Liên hợp quốc

UNWTO (World Tourism Organization): Tổ chức Du lịch thế giới

VHTTDL: Văn hóa, thể thao và du lịch

WCED: (World Commission on Environment and Development) Ủy ban Thế giới về môi trường và phát triển

WTTC: (The World Travel & Tourism Council) Hội đồng du lịch và lữ hành Thế giới

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2. 1 Các chỉ tiêu chung cho du lịch bền vững	14
Bảng 2. 2 Bộ chỉ tiêu đánh giá bền vững du lịch	14
Bảng 2. 3 Bộ tiêu chí đánh do du lịch. bền vững của Hội đồng du lịch toàn cầu	15
Bảng 2. 4 Tổng hợp và đề xuất các chỉ tiêu và tiêu chí đánh giá hoạt động phát triển du lịch theo hướng bền vững	39
Bảng 3. 1 Tiềm năng phát triển du lịch của một số địa phương.....	62
Bảng 3. 2 Đánh giá về tiềm năng du lịch của các tỉnh nam ĐBSH.....	62
Bảng 3. 3 So sánh tốc độ tăng trưởng trung bình các ngành kinh tế ở các tỉnh phía nam ĐBSH giai đoạn 2010-2018	64
Bảng 3. 4 Cơ cấu trong nội bộ du lịch ở các tỉnh phía nam ĐBSH.....	65
Bảng 3. 5 Đánh giá của cán bộ quản lý nhà nước về đầu tư phát triển du lịch	66
Bảng 3. 6: Cơ cấu khách quốc tế đến các tỉnh phía nam ĐBSH giai đoạn 2007 – 2018 ..	68
Bảng 3. 7: Cơ cấu khách nội địa đến các tỉnh phía nam ĐBSH giai đoạn 2007 – 2018...	69
Bảng 3. 8 Chỉ tiêu du lịch các thành phố, vùng ĐBSH & DHĐB năm 2018	69
Bảng 3. 9 Lao động du lịch trực tiếp ở các tỉnh phía nam ĐBSH giai đoạn 2005-2017...	73
Bảng 3. 10 Tỷ lệ dân địa phương đánh giá về tác động của du lịch đến cuộc sống ở các tỉnh phía nam ĐBSH	74
Bảng 3. 11 Số lượng di tích lịch sử văn hóa được xếp hạng trên địa bàn các tỉnh phía nam ĐBSH năm 2017.....	74
Bảng 3. 12 Số lượng làng nghề, lễ hội trên địa bàn các tỉnh phía nam ĐBSH năm 2017	76
Bảng 3. 13: Bảng mức độ ô nhiễm không khí tại thành phố	83
“Bảng 3. 14 Bảng đánh giá mức độ phát triển du lịch theo hướng bền vững	84
Bảng 3. 15 Đánh giá của cán bộ quản lý nhà nước về quy hoạch phát triển du lịch	87
Bảng 3. 16 Đánh giá của doanh nghiệp về chính sách phát triển du lịch.....	87
Bảng 3. 17 Bảng xếp hạng PCI năm 2017 các tỉnh nam ĐBSH	89
Bảng 3. 18 Tình hình kinh tế và thu ngân sách các tỉnh nam ĐBSH.....	89
Bảng 3. 19 Tỷ lệ khách du lịch đánh giá về chất lượng cơ sở hạ tầng ở nam ĐBSH	94
Bảng 3. 20 Số lượng cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch các tỉnh phía nam ĐBSH giai đoạn 2005-2018.....	95
Bảng 3. 21 Phân loại khách sạn tiêu chuẩn sao ở các tỉnh phía nam ĐBSH năm 2018....	96
Bảng 3. 22 Doanh nghiệp lữ hành các tỉnh phía nam ĐBSH giai đoạn 2005 - 2018.....	98
Bảng 3. 23 Thống kê dịch vụ hỗ trợ du lịch các tỉnh phía nam ĐBSH 2005 - 2018	99
Bảng 3. 24 Tỷ lệ khách du lịch đánh giá về chất lượng cơ sở vật chất - kỹ thuật du lịch tại các tỉnh phía nam ĐBSH	100
Bảng 3. 25 Tỷ lệ khách du lịch đánh giá về hoạt động bán hàng lưu niệm tại các tỉnh phía nam ĐBSH.....	100
Bảng 3. 26 Tỷ lệ ý kiến trả lời của các hộ điều tra về tác động của du lịch đến đời sống	102

Bảng 3. 27 Tỷ lệ khách du lịch đánh giá dịch vụ phụ trợ tại các tỉnh phía nam ĐBSH .	103
Bảng 3. 28 Tình hình lao động tham gia du lịch các tỉnh phía nam ĐBSH giai đoạn 2005 - 2017.....	104
Bảng 3. 29 Tỷ lệ khách du lịch đánh giá về sự phục vụ của lao động du lịch	105
Bảng 3. 30 Kết quả kiểm định Cronbach's Alpha của các nhân tố tác động đến phát triển du lịch theo hướng bền vững	111
Bảng 3. 31 Kết quả mô hình nghiên cứu ảnh hưởng của các nhân tố đến phát triển du lịch theo hướng bền vững ở các tỉnh phía nam ĐBSH.....	113
Bảng 4. 1 Dự báo mục tiêu du lịch ở các tỉnh phía nam ĐBSH năm 2025-2030	125
Bảng 4. 2 Đề xuất một số hoạt động xúc tiến phát triển du lịch ở các tỉnh phía nam ĐBSH .	144